

PERSPEKTİF

**İsmail
KIRIMOĞLU**

objective_dergisi@hotmail.com

Türk Basın Birliği Üyesidir

MAHMUD CÜDA

Mahmut Celalettin Cüda, 26 Mart 1987'de İstanbul'da vefat etti. Türk ressam.

Mahmut Celalettin Cüda, Fehiye'de doğdu. 1909'da Üsküplü Mahalle Mektebi'ne girdi. 1912'de Fatih Merkez Rüştiyesi'ne başladı. Ortaöğrenimini **Darüşşafaka**'da tamamladı. 1918 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nin (Güzel Sanatlar Akademisi) hazırlık bölümüne girerek, ilk resim derslerini Hikmet Onat'tan aldı; yarışmalarda başarı elde ederek, okul yönetmeliği uyarınca "asil" öğrenci oldu ve resim eğitimini, İbrahim Çallı'nın yanında sürdürdü. 1919 yılından başlayarak Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin Galatasaray sergilerine katıldı. Beş yıl süren Akademi eğitimini tamamladıktan sonra, 1923'te Münih'e giderek kuşağının öbür ressamı Ali Çelebi ve Zeki Kocamemi'yle, Hans Hofmann atölyesinde çalıştı. Bir buçuk yıllık bir eğitimden sonra İstanbul'a dönerek yeniden İbrahim Çallı'nın yanına girdi. 1924'te devlet hesabına Avrupa'ya öğrenci göndermek amacıyla açılan sınavı kazanarak, dört yıl süreyle Paris'te Lucien Simon'un atölyesinde çalıştı. 1928'de İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde, Namık İsmail'in yanında yardımcı öğretmenlik yapmaya başlayan Mahmud Cüda, devletin sanatçıyı kollaması ve koruması gerektiğini savunup, toplumun sanat beğenisinin yaygınlaştırılması yolunda çaba göstererek, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'nin kurucu üyeleri arasına katıldı (1928). Bu arada görevli bulunduğu Akademi'deki eğitim uygulamalarını eleştiren yazılar yazdı ve Akademi'deki görevinden kendi isteğiyle ayrılarak, bir yıl kadar Bursa Kız Öğretmen Okulu'nda, sonra da Kırklareli'de resim öğretmenliği yaptı. 1931'de, askerliğini yapmak için İstanbul'a döndü.

Askerlik hizmetini tamamlayınca, İstanbul Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü'nde kartograf olarak görev aldı; resim çalışmalarının yanı sıra küçük heykel etütleri gerçekleştirirken, Müstakiller'in grup sergilerine de düzenli olarak katıldı. 1939 yılından başlayarak, yayımcılığını İ.Hakkı Baltacıoğlu'nun yaptığı Yeni Adam dergisi için kapak kompozisyonları hazırladı ve 1941'de ikinci kez askere alındı. Bir yıl sonra Türk Ressamlar ve Heykeltıraşlar Cemiyeti'nin kurulmasına önayak oldu (bu Cemiyet, ilk ortak sergisini 1943'te Akademi salonlarında düzenledi). Trabzon'da ve Bitlis'te resim çalışmaları yaptıktan sonra, 6. Devlet Sergisi'nde ikincilik ödülü kazandı; 1949'da Edirne'den resimler yaptı. Bağlı bulunduğu Cemiyet kapanınca, onun yerine 1950'de Türk Ressamlar Derneği'ni kurdu; ayrıca serbest sanat kursları düzenledi. 1969'da Coğrafya Enstitüsü'ndeki görevinden emekliye ayrılarak, 1973'te Kılavuzun Bölgesi ve Bir Bardak Yağmursuyu İçiverin Gitsin adlı eleştiri kitaplarını yayımladı; 1978'den başlayarak kişisel sergiler düzenledi.

Mahmut Cüda'nın sanatı, kuruluşunda görev aldığı Müstakil, Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'nin hacim ve plan değerlerine bağlı anlayışıyla yakından ilgilidir. Bu bakımdan sanatçıyı, 1930 kuşağının, izlenimci ve akademik anlayışa tepki gösteren ortak eğiliminden ayırmamak gerekir. Ancak Mahmud Cüda, bu eğilimi paylaşmakla birlikte, özellikle natüromortlarında, kişisel bir bakış ve yorum getirmeyi de başarmıştır. Natüromortlarını oluşturan her nesne, boşluk içinde plastik bir kitle duygusunu içermesinin yanı sıra, nesne-uzam ilişkilerinin net ve parlak görüntüsüyle, bu kitle duygusunun ötesine geçer, izleyiciyi doğanın ötesinde, "daha çok doğa" olan bir dünyanın gizemine çeker. Müstakiller'deki biçim bozma çabalarının görülmediği sanatçı, tersine, doğaya klasik denebilecek bir beğeni düzeyinde saygılıdır. Klasik resim ustalarıyla bağintiyi her zaman korumakla birlikte, bu bağintinin yeniden canlandırılması yoluna gitmeyen Mahmud Cüda'nın doğa karşısındaki dolaysız ve içten gözleminin ürünleri olan resimlerine, nesnelerin fotoğrafa geçirilmiş görüntüsü değil, doğrudan doğruya kendileri model olmuştur. Mahmud Cüda ayrıca, Batılı akım ve eğilimlerin tartışmasız benimsendiği bir dönemde, yalın ve yapmacıksız bir anlayıştan hareket ettiği için de, çağdaşları arasında özgün yeri olan bir sanatçıdır.